SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

SANDARA
Published by
Lithuanian National League
of America
Consisting of 100 Branches, Located
in all Principle Cities of the
United States.
SANDARA
814 W. 33rd Street, Chicago, Ill.
Calumet 6191

METAI XXII — PENKTADIENIS, SAUSIO- (JANUARY) 11 D., 1935 M. — No. 2

BRUOŽAI

Rašo V. G.

Anglai rūpinasi Klaipėda
Geras upas jaučias visur
Jaunosios Birutės vakaras
Baisūs šalčiai Lietuvoje.

Apie Klaipėdą susirupino ir Anglijos parlamentas. Šiomis dienomis buvo užklausta užsienio reikalų ministerio Simono kaip stovi dalykai tame krašte. Beabejo, vokiečių propogandos mašina paleido gandų buk Klaipėdoj įvesta priespauda ir persekiojimai vokiškai kalbančių gyventojų.

Į šį klausimą p. Simon atsakė diplomatiškai. Girdi, anglų atstovas Kaune ištyrė visą padėtį ir net pats dalyvavo Klaipėdos seimelio posėdy. Atstovo nuomone Lietuvos vyriausybė stengiasi grąžinti normalų statuto veikimą. Anglijos valdžia, matyt, supranta ko siekia hitlerininkai ir kaip jie veikia Klaipėdos krašte.

* * *

Naujus metus pradedam geru upu ir pilni pasitikėjimo. Retai kuomet musų organizacijos tarpe buvo toks draugiškumas ir vienybė kaip dabar. Tegul vei kiančiųjų eilės nebėra taip skaitlingos kaip keliolika metų atgal, bet tie, ką pasiliko iš pirmesnių laikų arba prisidėjo vėliau, susiglaudė arčiau viens kito ir parodo tiek atjautimo ir darbo, kaip gal niekad bėgyje pastarojo dešimtmečio. Tautinis jausmas dar nemirė Amerikos lietuvių tarpe; jis kristalizuojasi į naujas formas pats savaime be didelio spaudimo ir pašalies. Mes galime drąsiai ir su pasitikėjimu žiurėti į ateitį.

* * *

Paminėjimui Lietuvos nepriklausomybės šventės Chicagos sandariečiai rengia ypatingas iš kilmes. Apart specialio banketo, kuris nebėra nauju dalyku, bus suruoštas didelis jaunimo vakaras. Programą išpildys jau žinoma visiem Amerikos lietuviam Jaunoji Birutė. Iš visko matyt, kad šis parengimas bus vienas gražiausių ir skaitlingiausių Chicagoj. Rengėjai nesigaili darbo ir pastangų. Netruksta taipgi ir visuomenės pritarimo. Tas didysis parengimas įvyks sekmadieny, Vasario 24 dieną, Lietuvių Auditorijoj.

* * *

Rusijos komunistai giriasi, buk jie taip sustiprėję, kad esą jau galima panaikinti duonos korteles. Kiekvienas žmogus galės liuosai nusipirkti maisto valdžios krautuvėse.

Tiesa, tai jau šioki toki pažanga. Tokioj Rusijoj kur maisto budavo tiek, kad nežinodavo ką su juom daryti, atrodė tiesiog sarmata laikyti duonos korteles ir marinti badu gyventojus.

Bet ir po šitos komunistų malonės darbininkų būvis Rusijoj nedaug pagerės. Laisvai perkama duona bus brangesnė. Žmogus turės dirbti pusę dienos, kad nusipirkti svarą duonos, arba ištisą mėnesį, kad įsigyti parą batų ar trejetą svarų sviesto. Sviesto svaras ten kainuoja 40 rublių, čeverykai — virš šimto rublių.

* * *

Telegramos praneša, kad dabartiniu laiku Lietuvoj isaučia baisios sniego audros ir šalčiai. Kaune šaltis pasiekė 27 laipsnių žemiau zero Amerikos termometru. Tai nepaprastas dalykas. Retai, kas beatsimena tokius šalčius.

Gyvenimas miestuose ir kaime paraližuotas. Traukiniai ir automobiliai negali vaikščioti, o žmonės nebejstengia apšildyti namų ir miega apsirėdę.

* * *

Vienas Klaipėdos krašto gyventojas, Lietuvos pilietis Spingys nesijausdamas kaltu neseniai nuvyko į Tilžę, kur jį vokiečių policija areštavo. Vokiečiai Spingį įtaria jų valstybės išdavimu, bet ligšiol jam jokių kaltinimų dar nepateikė. Manoma, kad Spingio suėmimas yra vokiečių kerštas už priešvalstybinių gaivalų suėmimas Klaipėdos krašte. Tai nebe pirmas atsitikimas, kad vokiečiai suimtų Lietuvos pilietį legaliai perejusį Lietuvos-Vokietijos sieną.

Klaipėdos Krašto Hitlerininkų Byla Kaune Gyvėja

APKLAUSINĖTA DAUG ŽYMIŲ NACIŲ VADŲ

Kai kuriems hitlerininkams gręsia mirties bausmė.

Lietuvos kariuomenės teisme teisiamiems Klaipėdos krašto hitlerininkams jau baigtas skaityti kaltinamasis aktas. Prokuroras daugeliui kaltinamųjų reikalauja mirties bausmės. Jų nusikaltimas esąs nepaprastai sunkus ir aukščiausia bausme baustinas. Kitiems hitlerininkams reikalaujama daugelio metų sunkiųjų darbų kalėjimo. Išgirdę tokius prokuroro reikalavimus, teisiamieji nepaprastai nusiminė. Jų eilėse nepaprastai prislėgta nuotaika.

Baigus skaityti kaltinamąjį aktą, buvo apklausti visi teisiamieji. Priešvalstybinių gaivalų vadai — Dr. Neumannas, Zasas, Dresleris, Konradas, Hornas ir kiti — kaltais neprisipažino ir neigę kai kuriuos kaltinamojo akto kaltinimus. Tačiau kai kurie teisiamųjų kaltais patys prisipažino ir papasakojo kaip buvo įtraukti į valstybės išdavimo darbą, ir kaip jie varė Vokietijos nacių nurodomą agitaciją. Ypač atvirai pasipasakojo buvę hitleriškų laikraščių redaktoriai — A. Molinus ir Preikšas. Jis sako, kad buvęs Klaipėdos krašto seimelio pirmininkas von Dresleris juos ir daugelį kitų privertęs stoti į valstybės išdavimo darbą, nes kitaip jiems buvę smarkiai grąsinama, kad su jais gali pasielgti taip kaip su Jesučiu (kuris buvo nužudytas).

Teisme beveik visi kaltinamieji reikalauja vertėjo, nes sakosi, kad lietuviškai mažai suprantą. Reikalauja vertėjo net ir buvusieji Klaipėdos krašto mokytojai, kurie savo mokyklose dėstė lietuvių kalbą... Atsakydami į tesimo klausimus, kaltinamieji pirmiau pasižiuri į savo vadus ir tik paskiau atsakinėja. Gi Neumannas, Zasas ir kiti patys stengiasi nurodyti, kaip kiekvienas teisiamasis turi atsakyti.

Dalis teisiamųjų ligi teismo buvo laisvėje, o kiti (79 asmenys) kalėjime. Teismo metu pirmieji irgi yra laisvi. Kaune jie vaikšto triukšmaudami, girtauja ir užkabinėja žydus. Visur ieško "grynos arijų rasės žmonių, tik tokių Kaune neranda.

Pažymėtina, kad vokiečių spauda anksčiau daug rašiusi apie šią bylą, pradėjus skaityti kaltinamąjį aktą, visiškai nutilo. Laikraščiai nepraneša nė vienos eilutės iš kaltinamojo akto. Tuo būdu vokiečių spauda prieš savo skaitytojus visai nutylėjo nusikalstamą Neumanno ir jo bendradarbių. Vokiečių spauda nutylėjo taip pat ir tą faktą, kad Neumannas su Zasu yra gimę Vokietijoje, nors rašydami apie juos vokiečių laikraščiai paprastai juos vadina vietinias "klaipėdiškiais".

Kuo kaltinami Klaipėdos krašto hitlerininkai

Jau 1924 m. Klaipėdos krašte buvo susiorganizavusi ir veikė slapta organizacija, kuri žinomai turėjo tikslą, ginkluotu sukilimu atplėšti Klaipėdos kraštą nuo Lietuvos. Ši organizacija, tam tikslui pasiekti, rengė 1924 m. rugpiučio mėn. 4-5 d. ginkluotą sukilimą, kuriam įvykdyti turėjo parengtų ginklų, susižinojo su tolygiomis svetimos valstybės organizacijomis, kad galėtų gauti iš jų pagalbos žmonėmis ir ginklais, rengė slaptus susirinkimus, kuriuose buvo sudarytas sukilimo komitetas, išrinktas vyriausias vadas, kuopų vadai, ūkio dalies vedėjas, atskiriems sukilimo uždaviniams vykdyti buvo paskirti specialūs būriai, buvo smulkiai išdirbtas kareivinių, valstybinių ir visuomeninių įstaigų užpolimo planas, karininkų, valdininkų ir lietuvių areštavimo būdas.

Klaipėdos krašto nuo Vokietijos atskyrimo nepripažindami, vokiečiai pirmiausia pasistengė sustiprinti aktingą vokišką elementą Klaipėdos krašte. Buvo stengiamasi, kad visi Klaipėdos krašte gyvėną atėjūnai vokiečiai, turėję teisę tapti Lietuvos piliečiais, nepriimtų Vokietijos pilietybės. **Vokietijos generalinis konsulas Klaipėdoje 1925 m. ragino gyventojus priimti Lietuvos pilietybę ir liepdavo pasilikti Klaipėdos krašte.** Jiems Vokietijos konsulas įgrasindavo, kad išvykę į Vokietiją busią laikomi vokiškumo skleidimo rytuose išdavikais ir Vokietijoje negausią nė darbo, nė tarnybų. Pažadėdavo, kad jeigu kas priimsia Lietuvos pilietybę bus priverstas grįžti į Vokietiją, tai ten busiąs priimamas be jokių kliūčių ir gausiąs vėl Vokietijos pilietybę. Šį pažadą Vokietijos generalinis konsulas laiduodavo, duodamas tam tikrus "įpilietinimo" liudijimus. Tokių liudijimų išduota labai daug. Tie Klaipėdos krašto valdininkai vokiečiai, kurie priimdavo Lietuvos pilietybę čia palaikydavo vokiškumo dvasia, iš Vokietijos gaudavo stambius piniginius atlyginimus.

Valdininkai Klaipėdos kraštui buvo specialiai parinkti, daugiausiai iš tolimų Vokietijos kraštų, žiurint, kiek jie tinkami vokietinimo tikslams. Kai kurie jauni valdininkai nors ir iš Klaipėdos krašto kilę ligšiol turi išlaikyti Vokietijos antruosius praktikos egzaminus. Lietuviško nusistatymo toki egzaminantai, atvykę egzaminų laikyti, be Vokietijos generalinio konsulo ar kitų vokiškų įstaigų atestacijos, paprastai šių egzaminų neišlaiko.

Ypatingai uoliai dalyvavo vokietininkų politinėje veikloje Klaipėdos krašte mokytojai. Per rinkimus į Klaipėdos krašto seimelį agitacijai už vokiškus sąrašus panaudodavo net savo mokyklų mokinius, platindami per juos agitacinę literaturą. Keršteesni vokietininkai net nesusilaikydavo neišsišokę. Jie viešai išplusdavo Lietuvos valstybę, jos ženklą vytį, krašto guberna-

(Seka ant antro pusl.)

VĖL GANDAI APIE SUSITARIMĄ SU LENKIJA

Pavasarį gana plačiai buvo kalbama apie Lietuvos susitarimą su Lenkija, tačiau kalbos ir liko kalbomis. Dabar vėl pradedama skleisti panašūs gandai. Štai Italijos telegramų agentura paskelbė žinią, kurioje sakoma, esą, Lietuva reiškianti palankumo susitarti su Lenkija ir trokštanti, kad tarpininkautų Prancūzija, kuri jau sutikusi. Agentura priduria, kad Lietuvai esą labai naudinga ūkišku ir politiniu atžvilgiu susitarti. Tos aplinkybės verčiančios pradėti susisiekimą geležinkeliais. Susitarimas įvyksiąs be "sienos" revizijos, o "lenkiškas" Vilnius ir liksiąs Lenkijoje. Ta kryptimi darančios spaudimą ir Pabaltijo valstybės.

Jei tokią žinią būtų paskelbęs Lenkijos Pat'as, mes nesistebėtume, bet kai ją skleidžia italų agentura, — labai keista.

LIETUVOS SKUNDAS TAUTŲ SĄJUNGAI

Užsienių spauda praneša, kad Lietuva ruošianti memorandumą del Vokietijos agresingumo Lietuvos atžvilgiu, kurį įteiksianti Tautų sąjungai.

Skunde busią nurodyta nacių spaudos kampanija ir kiti Vokietijos veiksmai del kurių gresią pavojus taikai.

POŽEMINIS URVAS TARP VILNIAUS IR TRAKŲ

Atliekant Vilniaus m. savivaldybės vedamus viešuosius darbus Petro ir Povilo aikštėje Vilniuje prie to paties vardo bažnyčios Antakalnyje, lyginant aikštę ir nukasant storesnį žemės sluoksnį atrasta istoriški skliautai ir dideli urvai, kurie taip pat turėjo mūro skliautus. Urvas eina apačia Petro ir Povilo bažnyčios, po gatve ir veda į Neri. Keliose vietose skliautai paremti stipriais mūro ramsčiais, o kitose vietose skliautai visai ploni, tik vienos plytos storumo.

Manoma, kad tas požeminis urvas veda į Trakus.

KAUNIEČIŲ DRAMA PARYŽIUJE

Rimkaitė revolverio šūviais sužeidė Silskaitį ir pati persišovė.

Paryžiaus spauda aprašo šį įvykį sekančiai:

Gruodžio 18 dienos rytą Paryžiuje Malakoff avenue ir Loriston riu kanpe kilusi iš Kauno pilietė Jadvyga Rimkaitė, 29 m., paleido kelis šūvius į Vilių Silskaistį, 24 metų amžiaus, gyvenantį Šerš Midi riu 86-me numeryje.

Dvi kulkos pataikė Silskaičiui į pilvą, trečioji sužeidė pripuolamą praeivį Žaką Lerbje. Pati Rimkaitė pristatė revolverį sau prie smilkinio ir paleido paskutinį šūvį.

Visi trys sužeistieji nugabenti į Boržon viešbutį, kur Lerbje perištas ir atleistas namo. Rimkaitė guli be sąmonės ir su ja susikalbėti negalima. O Silskaitis, nors ir sužeistas, bet davė parodymus. Jis paaiškino, kad Rimkaitė jį pavyduliavusi ir dažnai jam darydavusi scenas. Vakarą prieš tai ji palaukusi jo kavinėj, kur jis pusryčiavęs ir ten sukėlusi jam skandalą, o rytą gatvėj užklupusi ir anksčiau, negu jis spėjo gintis, paleido į jį šūvius.

KAIP VOKIETIJA TRUKDO LIETUVOS TRANZITĄ

"Prager Presse" šiomis dienomis įdėjo žinutę apie lietuvių transporto į Čekoslovakiją trukdymą iš Vokietijos pusės. Laikraštis rašo šitaip: "Kaip žinoma, Vokietija leidžia transportuoti lietuvių gyvulius tik tada, kada įrodyta, kad tie gyvuliai kilę iš Klaipėdos krašto. Šiomis dienomis turėjo būti vežamas tranzitas į Čekoslovakiją lietuviškų kiaulių transportas. Atitinkamiems vokiečių valdžios organams buvo pateiktas pranešimas su pareiškimu, kad kiaulės buvo sukrautos Klaipėdos krašte, Lietuvoje, ir iš ten išsiųstos. Tačiau vokiečių valdžios organai atsisakė duoti leidimą del netikslaus pažymėjimo, (kad Klaipėdos kraštas yra Lietuvoje)". Laikraštis prie to pranešimo priduria: "Tuo būdu Vokietija oficialiai pareiškia nusistatymą, kad Klaipėdos kraštas ne priklauso Lietuvai".

KOKIE GANDAI SKLEIDŽIAMI RYTPRUSIUOSE

"Lietuvos Keleivis" gruodžio 19 d. numeryje korespondencijoje "ką daro vokiečiai Rytprūsių pasieny" rašo, kad šiuo metu Rytprūsiuose plačiai leidžiamos kalbos, esą lietuviai greitai okupuosią Rytprūsius. Kas įdomiausia, būk lietuviai pagalbos gausią iš Prancūzijos. Vienas kankas laivas stovįs jau Klaipėdoje. To negana, kalbama, kad Afrikos juodieji taip pat ateisią lietuviams į talką ir net būk jie Klaipėdoj jau esą.

ATVIRUKAS KELIAVO 23 M.

Šiomis dienomis Klaipėdos pašto valdininkas, skirstydamas korespondenciją, laiškų tarpe pastebėjo vieną gražintų atvyruką, kuris klaidžiojo 23 metus. Jis 1911 metais buvo išsiųstas iš Nidos. Vienoje jo pusėje yra Nidos bažnyčios vaizdas, o antroje — kaž kokio advokato vokiškai rašytas atsakymas, savo pažįstamai į jos laišką. Atvirukas išsiųstas 1911 m. rugpiučio 29 dieną.

LIETUVOS PASITARIMAI SU VATIKANU

Dabartiniu laiku tarp Lietuvos vyriausybės ir Vatikano atstovo mons. Asatos Kaune eina pasitarimai dėl kai kurių konkordato nuostatų aiškinimo. Ligšiol tos derybos ėjo gana sklandžiai. Manoma, kad kai kuriais atvėjais buvusios skirtingos nuomonės dėl kai kurių konkordato punktų bus išlygintos.

KIEK KARIŲ ŽUVO LAISVĖS KARUOSE.

Nė viena kova neapsieina be aukų. Lietuvos laisvės kovos irgi pareikalavo daug jaunų gyvybių ir kraujo. Iš viso per Lietuvos nepriklausomybės kovas ant tėvynės aukuro buvo padėtos 4,529 aukos. Į šį skaičių įeina karininkai, kareiviai, šauliai ir partizanai. 1401 karys žuvo kautynėse. 2677 kariai buvo sužeisti, 297 mirė fronte nuo apkrečiamų ligų ir 154 liko karo invalidai.

Numatoma Nauja Revoliucija Vokietijoj

PREZ. ROOSEVELTO PLANAS APSISAUGOTI NUO BEDARBĖS

Nors iki šiol laiko prez. Roosevelto administracija neįstengė prašalinti depresijos ir grąžinti biznį į normalį stovį, tačiau tas dar neatbaidė jos nuo tolesnių bandymų.

Vėliausias prez. Roosevelto planas numato pastatyti visus neturinčius ir negaunančius darbą į kokį nors pelnigą užsiėmimą, kurį ras ir finansuos federalė valdžia. Tai vienas. Antras dalykas, tai apdrausti nuo bedarbės tuos, kurie dabar dirba. Šis dalykas jau nuo seniai buvo praktikuojamas Anglijoj ir kitose valstybėse. Kiekvienas turės mokėti, rodos, 3 nuošimčius nuo uždirbtų pinigų ir kada bus atleistas iš darbo gaus tam tikrą pašalpą. Trečias prez. Roosevelto sumanymas, tai apdrauti nuo nedatekliaus tuos, kurie pasiekė senatvės. Šis planas taipgi paskolintas iš kitur. Amerikoj jis yra naujanybė.

Čia suminėtos reformos yra begalo svarbus dalykas ir jeigu prez. Rooseveltui pasiseks tą įvykinti, tai ši šalis pagaliau atsistos ant tvirtesnių ekonominių pamatų ir ateity bus išvengta tokių depresijų, kokias dabar turime.

TIES ŠIAULIAIS BUS ANTRAS CUKRAUS FABRIKAS

Neseniai tam tikra komisija važinėjo po šiaurės Lietuvą rinkti vietos antram cukraus fabrikui. Komisija nutarė, kad cukraus fabrikui tinkamiausia vieta Zokniuose, ties Šiaulių miestu. Manoma, kad ateinančių metų pavasarį ten ir bus pastatytas antrasis Lietuvos cukraus fabrikas.

ATSIRADO DAUG ŠERNŲ

Netoli Kauno yra Rumšiškių mietelis. Šiomis dienomis šio mietelio apylinkėse pasirodė didelės kaimenės šernų. Jie vaikščioja pamiškėmis ir knaisioja bulvienas arba pamiškėmis išrausia didžiausias duobes, kuriose žiemą yra supiltos bulvės ir runkeliai. Vietos gyventojai stebisi tokiomis gausiomis šernų kaimenėmis, nes Lietuvoje šernų jau nedaug kur pasitaiko.

PER KALINIUS SURASTOS SENIENOS.

Gruodžio pradžioje Gardine buvo rasta XVII-XVIII amžiaus šarvai. Nustatyta, kad šie šarvai yra švedų laikų, kai jie buvo okupavę Gardiną. Gana įdomios šių senienų aplinkybės. Buvusiuose jėzuitų rūmuose dabar yra įsteigtas kalėjimas. Kadangi kaliniai mėgino išgriauti sieną ir pabėgti, tai kalėjimo administracija praardė kai kurias sienas ir jas sustiprino. Beardant kalėjimo sienas ir buvo aptikti geležiniai šarvai ir kitos senienos. Šie brangūs radiniai padėti senoje Gardino pilyje, kurią pastatė Lietuvos-Lenkijos karalius Steponas Batoras.

AR JI BUS KRUVINA, AR "RAMIU BUDU" — PRIKLAUSYS NUO APLINKYBIŲ

Žymus politikas, "Christian Century" laikraščio redaktorius, Paul Hutchinson, kuris išbuvo Vokietijoj šešis mėnesius ir studijavo politinę ir ekonominę Vokietijos padėtį, tvirtina, jog nauja revoliucija Vokietijoj neišvengtina. Vokietijos, girdi, žmonės gali pekęsti laikinai, bet jie nepakęs nazių režimo amžinai. Hitlerizmo viešpatavimas netik kad neveda vidujinių šalies reikalų į gerąja pusę, bet nustatė ir visą pasaulį prieš Vokietiją. Nerasime pasaulyje šalies, gal išskyrus vieną Lenkiją, kuri turi panašius grobimo tikslus, kaip ir Hitleris, kuri šiandien pritartų hitlerinės Vokietijos užmačioms. Del tos tai priežasties ir artinasi hitlerizmo galas.

Bet Hitleris geruoju nepasitrauks ir teks pavartoti jėga, kuri atims iš Hitlerio vadovybę. Žymiausi Voiketijos mokslo vyrai: ekonomistai, finansieriai ir ūkininkai gabena savo šeimas į užsienį, nes nežino kas seks po Hitlerio... Šalis yra atsidurusi į blogesnę ekonominę ir moralę bei politinę padėtį istorijoj. Nerasi žmogaus, išskyrus gal valdovus, kuris ramiai galėtų dirbti ir rengtis ateičiai. Kiekvienas gyventojas kasdieną laukia ko tai naujo, tik ne iš hitlerizmo.

Taigi, kokiomis akimis nežiurėsi, prieisi venos išvados, kad taip ilgai buti negali. Tiesa, Rusijoj bolševikai žiauriomis priemonėmis laikosi. Bet Rusijos karuomenė yra pilnoj jų, komunistų kantrolėje, ko nėra Vokietijoj. Sukilus masėms prieš Hitlerio režimą, greičiausiai įsikiš kariuomenė ir pasiims vadovybę į savo rankas. Tačiau, manoma, kad kariuomenė įsikiš tik tuomet, jeigu šaliai grės pavojus iš komunizmo pusės. Liaudis atkando dantį su hitlerizmu, bet ji mano, kad komunizmas nėra nei kiek geresnis.

Hitlerio pažadai užgrobti visą pasaulį, jiems atrodo, kad yra tas pats, kas žadėti po mirties dangaus karalystę, bet ant šio svieto laikyti žmones visiškoj vergijoj. Todėl ir ta mintis pradeda nykti rimtesnio elemento tarpe. Jie sako, kad reikia pirm savo namus sutvarkyti, o tik tuomet galvoti apie tolimesnius žygius.

Abelnai imant, Hitlerio prastyžas su kiekvienu saulės patekėjimu ir nusileidimu krinta žemyn ir netrukus Vokietija atsipalaidos nuo žiauraus nazizmo.

ŠALIAPINAS APSIGYVENŠIĄS LIETUVOJE

Visame pasaulyje yra garsus rusų dainininkas Teodoras Šaliapinas. Jis yra artimas žymiausio Lietuvos dainininko Kipro Petrausko draugas. Šaliapinas labai mėgsta Lietuvą. Jau praeitą pavasarį jis lankėsi Lietuvoje ir čia su didžiausiu pasisekimu dainavo keliose operose. Dabar jis vėl atvažiavo į Lietuvą. Jis sako, kad gal netrukus ir visiškai apsigyvens Lietuvoj. Gi tuo tarpu jis tik nori nupirkti Lietuvoje savo sūnui dvarą.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN WEEKLY
Published Every Friday by
LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE

Editorial Office:
814 West 33rd St., Chicago Telephone Calumet 6191

SUBSCRIPTION RATES:

In The United States per year $2.00
In Canada and All Foreign Countries per year $3.00

Entered as second class matter OCTOBER 25th, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the ACT OF MARCH 3, 1879.

Sandara yra Sąvaitinis Laikraštis, leidžiamas kas Penktadienis. Sandara yra Organas Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros, 814 West 33rd Street, Chicago, Illinois.

UŽSISAKYMO KAINA:

Suvienytose Valstijose metams $2.00
Užsienyje metams $3.00

SANDAROS PLATFORMA LINK LIETUVOS IR LIETUVYBĖS

Laisva Nepriklausoma Demokratinė Lietuvos Respublika.

Vyriausia šalies valdžia ir suverenas yra pati tauta, išreiškianti savo valią, slaptu ir teisėtu balsavimu visų pilnamečių ir pilnateisių gyventojų —vyrų ir moterų.

Lietuvos Respublikos ir visos Lietuvių Tautos sostinė ir tautinio bei kulturinio gyvenimo centras yra Vilnius.

Visuotinas bešališkas švietimas ir mokslo bei kulturos kėlimas tarpe Lietuvos ir išeivijos Lietuvių.

Kuoartimiausi broliški ryšiai tarpe Lietuvos ir plačiosios išeivijos Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse.

Bendros pastangos ir veikimas įgyvendinti Lietuvoj ir visoj tautoj plačiausius Demokratybės principus.

Visiems tikėjimams ir sąžinės įsitikinimams tolerantiškumas ir atskyrimas tikybinio veikimo nuo politinio.

Konstitucijos garantijos piliečių teisėms ir piliečių ištikimybė Konstitucijai.

Atsižvelgiant į tautos ateitį—pastangos priaugančiąją lietuvių kartą **—jaunuomenę, išauklėti sveiką, apšviestą ir tautiškai susipratusią.**

Amžina kova už Lietuvos sostinę Vilnių visais galimais budais—Mes be Vilniaus Nenurimsim.

MUSŲ MENAS IR MUZIKA TURI VĖL ATGYTI

Radio, krutamieji paveikslai ir panašus moderniški išradimai prieinami šiandien beveik kiekvienam. Pasuki guzikjuką ir girdi dainas, muziką, operas ir kitus dalykus, kaipo priedus prie garsinimų. Užsimoki keliasdešimts centų į movies arba kino-teatrą ir matai visokių dramų, komedijų, mokslinių paaiškinimų ir pan. Sėdėk ir žiurėdamas džiaugkis. Moksliniai išradimai suteikė mums galimybės be didelio vargo gerėtis įvairiais meno stebuklais, kurie pirmiau būdavo prieinami tik išimtinai laimingiem žmonėm. Rodos, nieko geresnio nebeliko pageidauti.

Vienok rimtesnieji, giliau mąstanti žmonės tokiu menu nėra patenkinti. Jie net atvirai pranašauja, kad radio ir "movies" greit atgyvens savo populiarumą. Ir štai kodėl. Milionai žmonių, kurie lanko krutamus paveikslus arba klausos oro bangomis siunčiamų programų, naudojasi vien svetimų patarnavimais, paremtais komenrcija ir bizniu. Bet tos pasyvės minios sėdėdamos ir klausydamos nebeteko progų ir galimybių pačioms ką nors sukurti ir išreikšti savo jausmą ar troškimą muzikoj ir dainoj.

Įkainuoti muziką gali geriausiai tas, kuris ją sugroja; pamėgti dainą galės tik tas, kuris moka ją sudainuoti. Kitaip sakant, menas, dailė ir grožis turi nuolatiniai plaukti iš žmonių sielos, bet ne vien tik priimti, it koks maišas, ką kiti numetė. To reikalauja musų prigimtis; primityvis, senovės balsas.

Pastaruoju laiku šioj šaly ėmė kilti pasipriešinimas tai mechanizuotai muzikai. Daromos žymios pastangos atgaivinti liaudies meną ir duoti visiem žmonėms dalyvauti meno kuryboj, panašiai kaip buvo ir dabar dar yra Lietuvos kaimuose, kur gimsta stebėtinos dainos ir kitokios dailės brangenybės.

Šitokią kriptį mes tik galime pasveikinti ir visa širdža pritartį. Amerikos lietuvių išeivija, kuri buvo bepradėjus užmiršti, jog ji, o ne kas kitas yra tautinio meno globėja, gal neužilgo vėl stos į aktyvį darbą populiarizavimui savo chorų, teatrų, orchestrų ir viso, kas suteikia mums progos išlieti savo sielos grožį ir kilnumą. Tie visi dalykai sudaro musų kulturines ypatybes; palaiko lietuvius kruvoj ir duoda progos pasididžiuoti prieš svetimtaučius. Nemanykim, jog musų daina ar muzika, gimusi ūkininko pastogėj nebepritinka šių dienų aplinkybėse. Viena ir antra tebėra svarbi ir nepamainoma.

LENKŲ-VOKIEČIŲ KOMBINACIJA LIETUVAI PAVOJINGA

Lenkų politika laimėjo bent vienoj srity. Pilsudskio manevrai ir gudrybės pasisekė geriau negu, kad buvo pradžioj manoma. Vokietija ir Lietuva pirmiau palaikiusios gerus santykius, dabar susipyko, susibarė ir ėmė vieni kitiems grąsinti ir kerštauti. Vokiečiai net buvo padarę Klaipėdoj suokalbį prijungti tą kraštą prie Vokietijos. Bet jų nelaimei, Kaunas laiku susigriebė ir busimus maištininkus atidavė teisman. Kas su jais bus padaryta — dar nežinia. Del tam tikrų priežaščių Lietuvos valdžia turėtų parodyti čia išmintingą nuolaidumą, nes griežtumas gali padaryti Klaipėdos nazistus kankiniais.

Kodėl lenkams buvo taip svarbu supiudyti Lietuvą su Vokietija? Dalykas aiškus. Kada Lietuva turės rūpintis del Klaipėdos, tai jai iškris iš akių Vilnius. Laikraščiai rašys apie pavojų iš Hitlerio pusės; patys vokiečiai ims pulti Lietuvą ir visų lietuvių domė bus nukreipta nuo istorinės sostinės. Pilsudskiui tuomet ramiau diktatoriauti ir jis galės didžiuotis prieš savo payaldinius, kad Vilnaus apielinkėse nebėra kivirčių ir pavojaus.

Bet šis politinis "laimėjimas" lenkams nemažai kainavo. Jie turėjo pasiduoti Hitlerio politiškai globai ir išsižadėti nuo draugiškumo su Prancūzija, kuri faktiškai sukurė dabartinę Lenkiją. Atsidurusi naujoj globoj Lenkija negali pustis saugiai, nes germanai šiandie rodo lapės prielankumą, bet už desėtko metų gali uždainuoti visai kitokią dainą. Praryję Lietuvą, jie nesustos prie Lenkijos rubežių, bet eis toliaus. Ir čia Pilsudskio strategija, greičiausia, pasirodys pražutinga patiems lenkams.

Ką turi daryti Lietuva atsidurusi panašiose apystovose? Apsisaugojimui nuo vokiečių — lenkų užsimojimui reikalinga ieškoti atsparos Prancūzijoj, Anglijoj ir Rusijoj. Vidaus ir užsienio politikoj neimti tokių žingsnių, kurie atstumtų anų valstybių simpatiją. Kai Lietuva turės gerą vardą pasaulio valstybių šeimynoj, tai jos priešai neišdrįs pulti. Amerikos lietuviai, iš savo pusės, privalo veikti į šios šalies opiniją visais prieinamais budais ir aiškinti ko siekia Hitlerio ir Pilsudskio politika. Kaip tai nebutų, bet lietuviai negali sėdėti sudėję rankas ir palikti savo ateitį kabančią ant siulo galo.

ALTSREIKALAI

MUSŲ VAJUS EINA PRIE PABAIGOS

Šis Sandaros vajus buvo paskelbtas trims mėnesiams. Prieš pasibaigsiant nuskirtam terminui, buvo pareikalauta iš kolonijų veikėjų vajų prailginti, ką Centro Valdyba ir teikėsi padaryti — Vajus tapo prailgintas iki Vasario 1-mai dienai, 1935 metų.

Bet štai jau baigiasi ir antrasis terminas. Vasario pima jau nebetoli. Pasibaigus terminui, reiškia "Sandaros" prenumeratos kaina grįžta atgal į seną — $2.00 metams. Taigi, gerbiamieji, kaip darbuotojai, taip ir tie, kurie dar norėtų "Sandarą" užsiprenumeruoti nupiginta kaina, pasiskubinkite tai padaryti tuojaus, nes laikas greitai bėga ir mes nepajusime, kaip ateis Vasario 1-ma diena.

Taipgi, darbuotojai, kurie turite prirašę naujų narių ar skaitytojų, o dar neatsiskaitėt, prašome tai padaryti pirm kol vajus pasibaigs, nes vėliau administracija gali pareikalauti pilnos kainos. Sutvarkykime šį reikalą laiku.

Sekretariatas.

Sandaros Narių Atydai

Kad išvengus nesusipratimų, kokių kartais pasitaiko, kur nukenčia nekaltasis, Sandaros administracija, apart tiesioginio pakvitavimo už gautus pinigus, narių duokles, prenumeratą ir kitus Centrui skirtus pinigus, skelbs gautą sumą ir datą organe. Tai pradedam su pradžia šių metų.

Sausio 7 dieną, Sandaros 7-tos kuopos narinės duoklės, gautos per p. K. Vilaišį sumoje $14.40.

Sausio 8-tą, — per M. Kaspariaitį, iš Racine, Wis. už spaudos darbus ir prenm. $4.00.

Sausio 8-tą 101 Mot. kuopos, per Mrs. A. GaValis, už klišę—$6.00. **—Sekr. M. B.**

KLAIPĖDOS KRAŠTO HITLERININKŲ BYLA KAUNE GYVĖJA.

(Tąsa nuo 1-mo pusl.)

torių ir tt. Jie rinkdavo jaunesnius vyrus į nacionalistų partiją, gabesnius siųsdavo į hitlerininkų vadų kursus, patys priklausydavo įvairioms hitlerininkų organizacijoms. Mokytojams taip pat vokiečių valdžia gerai užmokėdavo už dalyvavimą priešvalstybiniam darbe Klaipėdos krašte.

Klaipėdos krašto teismuose ilgai buvo apie 90% teisėjų iš Vokietijos. Ir jaunieji klaipėdiškiai teisininkai, ligišiol, turėdami egzaminus laikyti Vokietijoj, patekdavo į teisėjus beveik visi priešlietuviško nusistatymo. Nors pagal konvenciją Klaipėdos krašto teismuose turi būti lygiai vartojamos abi kalbos, bet teismas net baudžia už norą su teisėju kalbėtis lietuviškai, kaip už priešinimuisi teismui. Teismas juos nubausdavo ir net grasindavo: "Jus mokykitės vokiškai, o ne lietuviškai.

Meno ir kultūros organizacijos, daugiausiai, priklausė Vokietijos diriguojamam "Kulturos centrui", per kurį buvo varoma arši vokiška propoganda. Jų didžiausias uždavinys buvo — maskuotai susprogdinti barjerus, kurie Vokietijai uždaro kelią į Rytus, pirmiausiai į Klaipėdos kraštą ir į Lietuvą. Kai kurie šių organizacijų nariai Karaliaučiuje net prisiekė su ginklu rankoje, neatidėliojant "atvaduoti" Klaipėdos kraštą.

Ypatingos yra Klaipėdos krašto vokietininkų "šaulių" ir "karių" sąjungos. Jų įstatuose pasakyta: Mes kovojame dėl tėvynės (suprask, Vokietijos), praliejome už ją kraują, mes toliau busime tėvynei ištikimi. Karių sąjunga jungia tik vokiečių kariuomenėje tarnavusius atsargos karius, o kitų valstybių kariuomenėse tarnavusių atsargos karių visai nepriima. Klaipėdos krašto karių sąjunga priklausė Vokietijos centrui. Už pasižymėjimus veiklumu vokiškumui jų nariai buvo apdovanojami tam tikrais ordenais. Ši sąjunga Niloje ir Dravernoje slaptai laikė dėžėse sukrautų kariškų šautuvų, kurie policijos buvo surasti ir atiduoti krašto komendantui. Įsigalint Vokietijoje nacionalizmui, kartu stiprėjo šios sąjungos siekimas atplėšti Klaipėdos kraštą nuo Lietuvos ir jį priskirti Vokietijai. Rytprusiuose prie Tilžės ne tiktai kalbėta, bet ir konkrečiai rengtasi atplėšti Klaipėdos kraštą. Basienyje buvo sudarytas specialus jaunų vyrų savanorių būrys. Jau 1933 m. kovo mėn. Vokietijos nacionalsocialistų būriai visiems aiškino, kad jie, greit žygiuosią į Klaipėdos kraštą, drauge nurodydami ir kaip žygiuosią. Tilžėje ir Karaliaučiuje nacių buriai organizavo sukilimui ir iš Klaipėdos krašto vokietininkų jaunų vyrų specialias grupes. Į tas grupes buvo priimami tiktai patikimi asmenys. Įstodami jie turėjo duoti rašytą priesaiką. Tų grupių nariai buvo išmokomi kariškų dalykų. Buvo daromi ir kariški manevrai, vadovaujant Vokietijos karininkams. Tose grupėse išmokyti vyrai, grįžę atgal į Klaipėdos kraštą, turėjo organizuoti sukilimą prieš Lietuvą, jam vadovauti ir Klaipėdos kraštą prijugti prie Vokietijos. Lygiagrečiai buvo suorganizuotas specialus Klaipėdos krašto smogiamasis būrys prie Tilžės, Rytprūsiuose. Šis paskutinyis būrys turėjo dar specialų uždavinį: 1) rinkti žinias apie Lietuvos įstaigų veikimą ir teikti jas Vokietijos nacių štabui; 2) kiršinti Klaipėdos krašto gyventojus prieš Lietuvos vyriausybę ir rengti sukilimą.

Jau nuo 1929 m. Klaipėdoje, pastoriaus Zaso vadovaujamas, veikė slaptas Vokietijos nacių skyrius. Jis buvo įsteigtas Vokietijos smogikų įsakymu. Gera proga Zaso partijai pasirodyti buvo 1930 m. per Klaipėdos miesto seimelio rinkimus. Ten savo partijos 18 kandidatų sąrašą jis pavadino nekaltu vardu: Krikščioniška socialistinė darbo bendruomenė. Po miesto seimelio rinkimų Zasas užsimanė pasirodyti viso Klaipėdos krašto nacionalistinio sąjudžio vadu, tačiau čia jis tuojau susikirto su dabar teisiamuoju dr. Neumannu. Šis jų susikirtimas net pasiekė Vokietijos valdžios viršunes, kurios vis delto Zasu nepasitikėjo ir vadu paskyrė dr. Neumanną. VienasZaso partijos narių Sabrovskis, rengdamasis ginkluotam sukilimui, pasistatydino Klaipėdoje priešpat kareivines spaudos kioksą, iš kurio jam buvo patogu sekti kareivines ir sargybas. Sabrovskis turėjo susidaręs vietos pėstininkų pulko kareivinių planą ir knygutėje turėjo susižymėjęs, kiek ir kokių pulkas turi šaunamųjų ginklų. Sobrovskio nustatytą sukilimo planą, kurį jis papasakojo savo grupės nariams, pirmiausia turėjo būti Kleipėdoje susprogdintos kareivinės ir tuo pačiu metu turėjo būti pradėtas sukilimas. Jį pradedant, iš anksto turėjo būti susitarta su Vokietijos nacionalsocialistų būriais, kurie su ginklais turėjo ateiti sukilėliams į pagalbą. Sabrovskis, rengdamasis prie sukilimo, jau buvo gavęs iš Vokietijos siuntinį kariškų rakietinių šovinių.

Kadangi Klaipėdos kraštas — lietuvių ūkininkų kraštas, tai vokiečiai griebėsi ypatingų ekonominių priemonių, ypač prieš kiekvienus krašto seimelio, vietos savivaldybių, žemės ūkio rūmų rinkimus. Tai buvo duodamos iš Vokietijos didelės sumos rinkimų propogandai, tai pigūs kreditai įtakingiems asmenims, kad balsuotojus patrauktų savo pusėn, tai palengvinimai įvežant į Vokietiją žemės ūkio gaminius, tai įvairūs pažadai, gasdinimai tai net prievarta. Žemės ūkio gaminiai supirkinėjami net brangesnėmis kaip rinkos kainomis ir įvežami Vokietijon, bet tik įtikintų Klaipėdos krašto ūkininkus, kad tik iš Vokietijos galima laukti medžiaginių gėrybių, bet ne iš Lietuvos. Ukininkas, norėjęs pasinaudoti ekonominėmis, ėjusiomis iš vokiečių įstaigų, turėjo nerinkti lietuvių į seimelį ar į savivaldybę, nesamdyti darbininkų iš Didžiosios Lietuvos ir tt. Čia smarkiai yra pasidarbavę vokiečių bankai, slapta "Agrarija" kredito bendrove, Reiffeiseno bankeliai ir gyvulių neva supirkinėjimo kooperatyvas — gyvulių supirkinėjimo draugija. Ekonominėmis privilegijomis ir spaudimais iš Vokietijos pusės, Klaipėdos krašto ūkininkai buvo veriami įsirašyti į Zaso partiją. Ši organizacija, rinkdama sau narius, įtikinėjo juos, kad tik per Zasą ar Neumaną gali laukti sau medžiaginių gėrybių iš Vokietijos.

Iš tikro, būdavo iš Vokietijos pusės pavartojamas net teroras zasininkų ar neumanininkų naudai.

Priešvalstybinės organizacijos ypatingai išnaudojo gyvulių įsileidimą Vokietijon, ypač per Pagėgių gyvulių supirkinėjimo neva kooperatyvą. Ir tikrai, lojalūs klaipėdiškiai ūkininkai, kurie nenorėjo prisidėti prie prešvalstybinių Zaso ir Neumanno partijų, buvo ekonomiškai spaudžiami, o per gyvulių supirkinėtojus buvo varoma Vokietijos nacių užgaidos Klaipėdos krašte.

Rengiantis sukilimui, buvo organizuojamas ir teroras

Klaipėdos nacių vadovybė savo grupių vadams buvo įsakiusi terorizuoti krašte lietuvių organizacijų ir centrinių įstaigų veikimą, trukdyti ir ardyti lietuvių susisiekimus, terorizuoti lietuvių organizacijų veikėjus. Savo tarpo "išdavikams" buvo numatyti slapti teismai. 1924 m. kovo 23 d. naciai nužudė savo tariamą išdaviką, Klaipėdos krašto teismo valdininką G. Jesutį, vieną pirmųjų hitlerininkų Klaipėdos krašte ir artimą Zaso padėjėją. Padėję Jesutį nužudyti gavo iš Vokietijos po 7000 ir 15000 markių. Teroristai dar norėjo nužudyti ūkininką Lopsą ir kitus sau nepatikimus asmenis. Daugelyje krašto vietų buvo įsteigtos teroristinės grupės, kurios turėjo žudyti ne tik taria mus nacius išdavikus, bet ir žymesnius lietuvių veikėjus. Tokia žymiausia teroristinė grupė pereitą vasarą buvo suimta ties Šilute. Ji jau buvo padariusi kelis pasikesinimus. Pas jos narius buvo rasta daug ginklų ir Vokietijos bei Klaipėdos nacių vadovybių įsakymus, toliau varyti savo teroristinį darbą.

Teroristai turėjo sprogdinti lietuviškų organizacijų susirinkimus ir į juos šaudyti, slopinti lietuvių nuotaiką terorizavimu. Kai tik kur įvyksta lietuvių susirinkimai, tai teroristai juos turėjo iš tolo sekti ir pro langą ką nors nušauti arba pro langą mestų granatas į susirinkimus. Lietuviškųjų organacijų nariams buvo smurtu grasinama už lankymąsi į lietuviškus susirinkimus: "Jeigu vaikščiosi į lietuvių kursus ar susirinkimus, tai tau kojas pašaus".

Tai maždaug toks turinys kaltinamojo akto, kuriuo Klaipėdos naciai teisiami. Kaip matome, jiems kaltinimai ypatingai sunkūs. **Teisme taip pat teks išaiškinti, veidmenį valstybės išdavimo darbe vaidinę Vokietijos nacionalsocialistai. Žodžiu, Kaune teisiami ne tik Klaipėdos krašto hitlerininkai, bet ir visas nacionalizmas.**

Kaltinamasis aktas jau baigtas skaityti. Jį klausant kaltinamųjų veidai niaukėsi, o galvos nusviro. Nematyti geresnės nuotaikos, o tik prislėgtas ūpas, nes teisiamieji žino apie savo sunkų ir skaudžiai baustiną nusikaltimą. **—Tsb.**

MIRĖ BUV. KLAIPĖDOS DIREKTORIJOS PIRMININKAS KADGYNAS

Klaipėdoje mirė Oto Kadgynas, buvęs Klaipėdos krašto direktorijos pirmininkas.

Velionis Kadgynas gimė Klaipėdoje 1860 m. liepos 17 d. Baigęs Klaipėdoje vidurinę mokyklą ir prekybininko mokslus dar sepcializavosi prekybos Tilžėje ir Berlyne. 1880 m. Klaipėdoje įsteigė savo vardu prekybos namą. Tai buvo didžiausias prekybos namas Klaipėdoje. Oto Kadgynas prekybos namai varė didelę prekybą ir su Žemaitija. Dvidešimt trejus metus velionis

— Šiomis dienomis iš Klaipėdos krašto į Vokietiją išsikraustė apie 50 jaunuolių aptarusių (priėmusių) Vokietijos pilietybę. Tai pirmoji išsikraustančių grupė. Antroji išsikraustys gruodžio mėn., o trečioji kiek vėliau. Vokiečių aptantai Klaipėdos krašte ligšiol gaudavę iš Vokietijos tam tikras pašalpas. Dabar, griežtai suvaržius pinigų išvežimą iš Vokietijos ir aptantams tokių pašalpų daugiau nebesiunčiama. Manoma, kad Klaipėdos krašte gyvenantieji vokiečių aptantai gavę iš Vokietijos raginimą kuo greičiausiai grįžti į Vokietiją. Ten jie busią nugabenti į darbo stovyklas.

Lietuvių Laivakorčių Agentų Sąjunga Amerikoje Inc.

Kelionės, Dokumentų, Pinigų siuntimo reikalais, kreipkitės pas šiuos Agentų Sąjungos narius, šiais antrašais:

AMBRAZIEJUS J. - - - 168 Grand Street, Brooklyn, N. Y.
"AMERIKOS LIETUVIS", 14 Vernon St., Worcester, Mass.
ATLANTIC TRAVLER SERVICE, K. Sidabras Prop. 342 West Broadway, So. Boston, Mass.
BARTKEVIČIUS P., - - - 678 N. Main St., Montello, Mass.
"DIRVA", - - - - - - 6820 Superior Ave., Cleveland, Ohio
MOLIS P. - - - - - - - - 1730—24th Street, Detroit, Mich.
"NAUJIENOS" - - - - - 1739 So. Halsted St., Chicago, Ill.
SEKYS J. - - - - - - - - 433 Park Street, Hartford, Conn.
TREČIOKAS A. S., - - - - - 197 Adams St., Newark, N. J.
VARAŠIUS A., - - - 1200 Carson St., S. S. Pittsburgh, Pa.
VIENYBĖ TRAVEL BUREAU, 193 Grand St. Brooklyn,NY.
WASHNER C. J., - - 1921 Carson St., S. S. Pittsburgh, Pa.
ŽEMANTAUSKAS J.,- 130 Congress Ave. Waterbury,Conn.

Reikalaukite kelionės knygelių, paaiškinimų bei kitos literaturos iš viršminėtų Agentų. Kreipdamasis į viršminėtus Agentus busi sąžiningai aptarnautas, paremsi lietuvių prekybą, kartu ir pats save, todel—SAVAS PAS SAVĄ!

Progress Furniture Co.

KRAUTUVĖ

Turi sumažinti staką
Siulo Galybes Bargenų

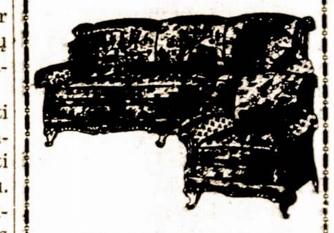

$70.00 nauji, gražūs Parlor Setai
$34.50

$65.00 Miegamų ir Valgomų Kambarių Setai
$33.00

$38.00 — 9x12 pėdų dydžio puikūs nauji Kaurai
$16.75

$55.00 Virtuvėm Gesiniai Pečiai
$26.50

$165.00 Nauji Kombinacijos Geso ir Anglių Pečiai
$89.50

$150.00 nauji Refrigeratoriai Standard Išdirbysčių
$79.50

$30.00 Breakfast Setai iš Aržuolo Medžio
$14.95

$60.00 naujos garantuotos Drabužiam Plovyklės
$29.95

$30.00 Nauji Lounging Minkšti Krėslai
$13.95

$1.75 Kukniniai Krėslai po
$1.00

$20.00 Nauji šildomi Pečiai
$12.50

$3.50 Didelės ir šiltos Kaldros
$1.89

PROGRESS FURNITURE Co

3222-26 So. Halsted St
J. Kaledinskas, Vedėjas.

KRAUTUVĖ ATVIRA KAS VAKARAS IR NEDĖLIOJ IKI 4 VAL. PO PIETŲ

Amerikos Lietuviu Gyvenimas

Sveikatos Skyrius

Šį Skyrių Tvarko ir Prižiuri
Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija.

Išteklius ir Sveikata

Rašo DR. S. BIEŽIS, gydytojas chirurgas, Chicago, Ill.

Gyvenimas šiame moderninia me amžiuje yra pusėtinai komplikuotas ir reikalaująs nemažai išminties bei pastangų, kad viskas pusėtinai sklandžiai slinktų. Užtat kiekvienas turi būti sargyboje, kad bereikalingai nesuklupus sveikatos dėsniais. Juo daugiau domės kreipiama į tai, tuo mažiau susirgimų galima tikėtis ir atbulai.

Dabartinėje mūsų civilizacijoje, arba, geriau pasakius, dolerio gadynėje, yra vienas labai žalingas reiškinys, kad tas nelemtas doleris darosi veik visaga liu. Kas pastarųjų daug turi, tam, taip sakant, visos durys at daros. Tačiau biedniokas priver stas skursti visomis pusėmis. Gi šiuo pasauliniu depresijos me tu didelė dauguma žmonijos neturi kitokios išeities, kaip tik skurdžiausiai stumtis iš dienos į dieną. Tokios gyvenimo sąlygos negali neatsiliepti į jų bendrą sveikatos padėtį. Praktika tai patvirtina. Kaip žmogus gali tikėtis tinkamai pridaboti savo sveikatą, kuomet jo pilvas esti pustuštis ir gyvena nesanitaringoje lušnelėje? Tai neįmanomas daiktas. Čia vyriausiai ekonominė problema, o ne medicinos bejėgumas. Tokios dabartinės buklės, aiškus dalykas, medikalė profesija neužgiria ir niekados negalės užgirti. Iš kitos pusės ji yra bejėgė patenkinančiai išrišti taip milžiniškas ir painias ekonomines problemas, nors visados pasiryžusi prisidėti prie to visomis savo išgalėmis.

Turtingas turi pilnas galimybes naudotis visuomi kuomi, ką tik žmogaus protas pagamina. Taigi ir sveikatos žvilgsniu jam viskas prieinama. Iš to seka, kad jis gali sveikesniu gyventi, ilgesnio amžiaus sulaukti, o pasitaikius susirgti, tai pasikviečia visą medicinos mokslą į talką, iš ko gali tikėtis geriausių pasėkų. Gi su biedniokėliu visai kitokis dalykas. Kad ir jis žinotų ir mokėtų naudotis ko jam reikia, bet dauguma tokių reikalingų dalykų visai jam neprieinama. Tik ši apystova, bendrai kalbant, jam jau nelemia daug sveikatos, neigi gali prailginti jo amžių. Susirgus pats bando gydyti, nes taip pigiau pareina, kas niekados negali duoti laukiamų pasėkų. Atsikreipus pas gydytoją, pastarasis, matydamas vargingą padėtį, bando taupyti ir šen ir ten, kas irgi dažnai neišeina į gerą. Tokiu būdu tas vargšas pralaimi visur.

Tiesą pasakius, mes turime gerai suorganizuotus sveikatingumo departamentus, miestų, pavietų ir valstijų gerai įrengtas ligonines, ir taipgi miestavus gydytojus, kurių visų pareiga rūpintis biednuolių sveikata ir susirgimų atsitikimais juos moderniškiausiai gydyti. Tai tokis jų tikslas ir net bandoma jį tinkamoj aukštumoj išlaikyti. Kuo met reikia praktiškai susidurti, tik išimtinais atsitikimais randame tokį aukštą idealą vykinant. Priežaščių tam yra gana daugel, kurių nemažai mums žinomos, ir apie kurias čia nesigilinsiu dėl stokos vietos. Taigi ir čia tas vargšas biednuolis negau na to, kas jam, kaipo piliečiui, kaipo žmogui turėtų priklausyti. Čia dar reikia pridurti, kad medikalė profesija daugiau aukauja savo jėgų biednuomenės gelbėjimui, negu bile koki kita profesija arba luomas.

Medicinos mokslas tik tuomet galės būti šimtą nuošimčių naudingas žmonijai, kuomet pastaroji galės gyventi tinkamose ekonominėse sąlygose, kurias prie šių apystovų nė atskira profesija, nė atskiras luomas nepajėgs pakeisti. O tik visa žmonija, ypač ta didžiulė dauguma biednuomenės, planingai veikdama galės pasigaminti sau tokias gyvenimo aplinkumas, kuriose me dicinos mokslas bus jų artimiausias draugas be jokių išimčių ir be jokių pasiskirtymų.

RACINE, WIS.

Iš draugijų veikimo

ALT. Sandaros 35 kuopa kviečia vietos draugijas prie bendro suruošimo Lietuvos Nepriklausomybės 17 m. sukaktuvių minėjimo. Duotas pakvietimas S. L. A. 100 kuopai, kuri laikytam sus. 6 d. sausio, 2:00 val. po pietų, Union Hall nutarė prisidėti ir išrinko komitetą. Tam pačiam 100 kp. susirinkime nutarta griežtai užprotestuoti pakėlime 5c. į pašalpos lėšų fondą. Išrinkti keturi atstovai į 10-jo Apskričio metinį suvažiavimą, kuris įvyks sausio 20 d. MilWaukee, po priežiura 177 kp.

Stegimas SLA. seneliams prie glaudos ūkės atmesta į šalį. Prisirašė trys naujos narės. Buvusi Jaunuolių 369 kuopo likvidavosi. Visi jaunuoliai su turtu prisidėjo prie augusiųjų 100 kp.

SLRKA. 67 kp. sausio 6 dieną, laikytam metiniame susirinkime taip jau nutarė prisidėti prie bendro suruošimo 17 m. Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimo. Dar bus kviečiamos Šv. Kazimiero d-tė ir Lietuvos Brolių ir Seserų d-tė. Išrinkus draugijoms atstovus, susiėję atstovai galutinai sutars ir išdirbs planus del programo minėti 17 m. Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuves.

Manoma apie vasario pabaigą kviesti iš Kenosha Dailės Ratelį, kad išpildytų koncertinį programą del SLA. 100 kp. ir drauge Sandaros 35 kuopos. Šeštadienio ryte 5 val., sausio 5 d. mirė senelis Macijauskas, 90 m. amžiaus, dėdė Stasio Mockaus. Palaidotas Šv. Kryžiaus kapinėse sausio 7 dieną. Paliko nuliudime tris sūnus: Martiną, Augustą ir Petrą Macijauskus. —MK.

NEW YORK, N. Y.

Žinios iš musų apielinkės

Gruodžio 27 d. pas Liet. Konsulą susirinko vietos veikėjai, Dr. Vencius, J. Segys, Dr. Paulionis, p. Vilniškis, p. Kaminskas, p. Strimaitis, Dr. Vinikas, kun. Paulionis, adv. Vokietaitis, p. Antanavičius, p. Mažeika, p. Krušinskas, apt. Paulionis ir Liet. Gen. kon. p. P. Žadeikis.

Nutarė rengti bendrai Lietuvos Nepriklausomybės 17 metų sukaktuves.

Naujų Metų pasitikti, "Moterų Vienybė" surengė kaukių va karą. Kaip Brooklyno lietuviai čionai gyvena, tokio įdomaus ir jaukaus parengimo neturėjo. Čion buvo Kleopatrų, Salomejų, Peteliškių, Viktorijų, Indijonų, čifų, Washingtonų, Lincolnų, Mickadų ir ko čion nebuvo, tai lietuvių: Vytautų, Kęstučių, vaidilų, vaidelučių, Biručių ir tt. Mat tais lietuviškais kostumais scenoje galima tankiai pamatyti musų lietuvaites ir lietuvius, tai šiame kaukių baliuje ir gerai, kad lietuvių originalus kostumus apleido. Balius davęs pelno apie porą šimtų, kuris busią sunaudotas biednų našlaičių pagalbai. Prakilnus parengimas, prakilnus ir tikslas.

Gruodžio 29 ir 30 dd. iš Chicagos Pasaulinės Parodos lietuvis fakiras Ben-Ali (Antanas Pilkauskas) rodė savo štukas, Piliečių kliubo salėje. Jo triksai stebino susirinkusią publiką — kada gyvas žmogus rija ugnį, svilina savo nuogą kūną, perveria dratą per abudu veidu kiaurai, duoda prikalti vieną ranką prie lentos ir daug kitų panašių stebuklų. Abudu vakaru žiurovų buvo pilna svetainė.

Gruodžio 19 d. "Vienybės" direktoriai-leidėjai nutarė sureng ti didelį bazarą, vasario mėn. Bazaras tęsis per dvi savaites; bus įtaisytos lietuviškais vardais kioskos. Šiam darbui pasiža dėjo įvykinti "Moterų Vienybė".

Sausio 5 d. Dariaus-Girėno postas sušaukė keleto draugijų atstovus pasitarimui sušaukti viešą susirinkimą, paminėjimui 12 metų sukaktuvių Klaipėdos atgavimo. Susirinkimo tikslas busią išnešti protesto rezoliuciją prieš vokietininkus, kurie smarkiai veikia Klaipėdos krašte prieš Lietuvos vyriausybę ir pagerbiti čion esamus Klaipėdos krašto vaduotės dalyvius.

Sausio 7 d. New York ir Broo klyno Sandaros kuopų posėdyje buvo išklausyti rapportai iš ren gto vakaro Sandaros 20-ties metų sukaktuvių atžymėjimui.

A. B. Strimaitis.

IŠ KUR ATSIRADO ŽODIS "CHULIGANAS"

Dažnai mes vartojame žodžius nežinodami jų kilmės nei istorijos.

Vienas tokių žodžių — chuliganas.

Šis žodis nesenas, jis neatšven tė dargi 50 metų jubilėjaus. Juo mes vadiname žmones, kurie ne tik blogai, žiauriai, nemandagiai elgiasi, bet dargi šiais savo nekultūringais žygiais didžiuojasi.

Š žodis kilo Anglijoje. 1890 m. Londono apskrityje, St. Giles dalyje gyveno viena šeima "Hoo ligan" (Huligan) — pavarde. kurios visi nariai pasižymėjo ne paprastu kerštingumu, kaimynų užkabinėjimu ir tuo didžiavo si prieš kitus. Ši šeima savo nekulturingais žygiais tiek pagarsėjo, jog jų pavarde pradėjo vadinti visus panašių žygdarbių dalyvius, vadindami "hooligan". Šį žodį išmoko rusų jūrininkai ir parvežė į Rusiją, perdirbdami jį į "chuligan". Iš Rusijos šis žodis persimetė į Lietuvą ir Lenkiją, o iš Lietuvos į Rytprūsius bei visą Vokietiją.

Prieš eklis metus Lietuva cukrų įsiveždavo iš užsienių. Kasmet tekdavo užsieniui už cukrų sumokėti po kelis milijonus litų. Susirupinus tokiu nenormalumu buvo nutarta Mariampolėje pastatyti cukraus fabriką. Toks fabrikas Mariampolėje jau veikia treji metai. Tačiau pasirodo, kad vienas fabrikas cukrui nepajėgia visų Lietuvos gyventojų aprupinti. Todel neseniai Lietuvos ministerių kabinetas nutarė ateinančiais metais šiaurės Lietuvoje — Šiaulių ar Panevėžio apskričiuose — pastatyti antrąjį Lietuvos cukraus fabriką. Pastačius dar vieną tokį fabriką, Lietuvos ukininkai galėtų užauginti dar daugiau cukrinių runkelių ir už tai gauti šiokių tokių pajamų. Taip pat tada cukraus jau visiškai netektų įvežti iš užsienių, nes pakaktų savo lietuviško. Be to dar fabrike gaus darbo žiemos sezonui keli šimtai darbininkų.

Įvairios žinios

Pradedant Naujus Metus

Kova už buvį, tai neatmainomas gamtos įstatymas.

Visa, mums suprantama, gamtoje gyvybė kovoja už savęs pro zervaciją — išlikimą, ir tik tiem pasiseka pasekmingai tą kovą lamėti, kurie geriausiai sugeba prisitaikyti prie aplinkybių. Tą kovą patėmysi pas mažiausius gyvunėlius, pas žmogų, o daugiausia tautose. Visi kovoja už išlaikymo savo gyvybės.

Žmogus būdamas aukščiausiai išsivystęs, žinoma, nepasiganėdina vienu savo gyvybės išlaikymu. Jis apart darbo, valgio ir miego, turi daug kitų prievolių, kurios skiriasi nuo kitų gyvunų, tarpe kurių yra jo gyvenimo tikslas — siekimas prie kokio nors idealo. Turėdama idealą jis nori jį vykinti, nori jį platinti, o kad tą pasekmingiau ir lengviau atsiekti — jis ieško savo idėjai darugų; jis ieško vienminčių su kuriais jis galėtų pasitarti ir dirbti tos idėjos labui. Todėl mes ir turime draugijas su tam tikrais principais, su nustatytom idejom, prie kurių spiečiasi tų idėjų šalininkai.

Amerikos lietuviai turime taip vadinamas sroves, kurios turi viena nuo kitos skirtingas idėjas ir jas platina tarpe lietuvių, tai yra — R. katalikų srovė, socialistų srovė, į kurią įeina bolševikai ar komunistai, sklokinikai ir save vadinanti socialistai, susispietę prie "Naujienų" ir "Keleivio, ir turime trečią srovę, tai tautinė — tautininkų srovė — sandariečiai.

Šios visos trys srovės turi skirtingus idealus ir tų idealų vykdinimui turi susitvėrę organizacijas ir laikraščius.

Kaip mums jau žinoma — katalikų srovė yra predominuoma kunigijos, o kunigija — Romos klerikalizmo ir todėl į tos srovės vidujinį gyvenimą gali įeiti tik tai katalikai, t. y. vienminčiai asmenys.

Romos klerikalizmo idealas padaryti viso pasaulio žmonis Rymo katalikais, o lietuvių katalikų srovės idealas, — padary ti visus lietuvius Rymo katalikais. Visų mus katalikiškosios srovės veikėjų ir šiaip narių pir mas sielos troškimas, tai kovoti už Romos klerikalizmą; bet apart to paprasta katalikų liaudis yra ir pavyzdingi savo šašies patrijotai, ko apie socialistų srovę pasakyti negalima.

R. Katalikų Federacija, tai organizacija, kuri duoda visą politiškąjį direktyvą visiems, Amerikoje, lietuviams katalikams. Ta organizacija yra perdiem predominuojama kunigų ir į ją negali įeiti kitoki asmenys, kaip tik katalikiškų minčių ir jų idėjų šalininkai.

Kiek katalikybė yra davusi lietuvių tautai pliusų ar minusų, čia nebandysiu nagrinėti. Lietuvių tautos istoriją skaitant galima tą dalyką išanalizuoti.

Socialistų srovė tarpe Amerikos lietuvių taipgi turi savo organizacijos, kurių pirmiausia ir, man rodosi, vienatinė idėja — yra platinimas tarptautiškumo. Kaip katalikai yra įtikėję į Romos katalikybės idėją, taip socialistai su visu atsidavimu yra įtikėję ir Markso — socializmo idėjas.

Kaip katalikų srovė yra atsidavusi tarnauti Romai, taip socialistų srovė, šiandien yra atsidavusi, ir tai vergiškai, tarnauti Maskvai, kaip musų komunistai kad daro. Į komunistų ar socialistų srovės organizacijas irgi gali įeiti tiktai vienminčiai asmenys. Visi jų draugijų nariai turi būti ištikimi Markso teorijų šalininkai ir atsižadėję lietuviškojo patrijotizmo. Ištraukti iš lietuvio širdies lietuvybės jausmus, užgesinti patrjotybės ugnelę, tai yra komunis to idealas. Skiepijimas pagiežos, naikinimas torencijos, tai antras dėsnys ir prievolė kiekvieno komunisto.

Musų komunistai su visa siela ir kūnu tarnauja Rusijai, kuri lietuvius per kelis šimtmečius engė, o ar rusai kur nors yra sudarę nors iš kelių asmenų sudarę draugiją, kuri dirbtų vien dėl lietuvių tautos. Musų mažos tautelės dalis nuėjo didelei Rusijai talkon, o Rusija mums nykštį tarpe dviejų pirštų... Kokia tai ironija!

Trečia musų srovė taipgi turime savo organizacijas, bet čia jos, daugumoje, kitaip sutvarkyta.

Šios srovės idealas, tai **gerbuvis lietuvių tautos.**

Tautinės srovės veikėjai, būdami liberalizmo sekėjai ir tolerancijos šalininkai, tverdami savo draugijas nebandė, kad tų draugijų nariais galėtų tapti tik vienos minties asmenys ir todėl į tas organizacijas įeidavo daug svetimų idėjų palaikytojai ir tokiu būdu mes neturėjome pageidaujančių pasekmių. Tankiai mes susilaukiame didelių audrų savo organizacijose iš priežasties, kad įsileidžiame į savo tautines organizacijas mums svetimų idėjų elementus ir jiems suteikiame lygias teises. Tiktai 1914 metais, New Yorke, kuomet musų socialistai užgrobė susivažiavimą, kilo mintis tarpe kelių veikėjų, kad gana dirbti tautišką darbą su tais elementais, kuriems tautinės idejos nėra artimos, ir čia tautininkai susitvėrė vieną organizaciją, į kurią gali įeiti tik vienminčiai lietuviai. Tada gimė **Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara.** Ši tautinės srovės organizacija nors neišbujojo į milžiną, bet būdama vienminčių narių organizacija, sugebėjo naudingų darbų nuveikti, apie kuriuos teks pakalbėti kitą kartą.

Sandara, tai tautinės srovės politinis ir kultūrinis centras. Sandara prieš save turi daug didelių ir naudingų darbų tautiniame lietuvių gyvenime čia Amerikoje ir todėl musų amerikiečių tautinė apšviestūnija, musų srovės veikėjai ir abelnai tautinė liaudis šiandien turėtų pamatyti reikalą spiestis prie Sandaros, nes mes vienminčiai susispietę krūvon galėsime pasekmingiau vykdyti musų idejų darbus.

Tautinius ir kulturinius darbus dirbti—**Geriausia Sandaroj.**

Katalikų obalsis: "Viską Lietuvai, o Lietuvą Kristui".

Bolševikų — "visi lietuviai komunizmui, o komunizmas Rusijai".

O musų obalsis — "viską Lietuvai, o Lietuvą lietuviams".

—D. Z. Baltinojis.

BENDRADARBIAUKITE "SANDAROJE"

LENKAI EKSKURSIJOMIS VILIOJA LIETUVIUS

Vilniaus krašto lenkintojams nelabai sekasi suvilioti tenykščius gyventojus lietuvius. Jie yra kietai prisirišę prie savo tautybės ir jokiems lenkintojų gundymams nepasiduoda. Tatai matydami, lenkų agitatoriai dar sugalvojo naują savo agitacijos būdą. Jie vaikšto po Vilniaus krašto lietuviškus kaimus ir surinkę būrius ūkininkų, juos nemokamai nuveža į Varšuvą, Gdynę ir kitus Lenkijos miestus ir ten jiems rodo "aukštą lenkų kultūrą". Tačiau ligšiol ir šis apaštalavimo būdas Vilniaus krašto lietuvių nevilioja.

buvo Klaipėdos miesto patarėju. 1918 met. įsteigė Klaipėdoje savo vardu banką. 1927 met. rugpiučio mėn. Oto Kadgynas buvo paskirtas krašto direktorijos pirmininku ir tas pareigas ėjo iki 1930 met. rugpiučio 16 d. Antru kart buvo direktorijos nariu 1932 metais. Šį kartą jis įėjo Simaičio pirmininkaujamon direktorijon. Velionis buvo visų gerbiamas asmuo.

$1.00 - Sandaros Jubilėjinė Dovana - $1.00

Užsirašančiam laikrašti "Sandarą" ant metų, šis kuponas skaitomas VIENO DOLERIO VERTĖS. Užsirašymo laikas nuo Rugpiučio-August 1-mos dienos iki Vasario-February, 1935. "Sandaros" kaina $2.00 metams. Atsiųsk Sandaros Administracijai šį kuponą pridėjęs tik vieną dolerį ir gausi laikrašti "Sandarą" čieliems metams.

Vardas-pavardė .....

Numeris ir gatvė .....

Miestas, valstija .....

SANDARA — 814 W. 33rd St., Chicago, Ill.

Nepaprastai Įvairus ir Didelis

KONCERTAS

RENGIA

JAUNOJI BIRUTĖ

Ned. Vasario-Feb., 24d., 1935

Chicagos Lietuvių Auditorijoj
3133 SOUTH HALSTED ST., CHICAGO, ILL.

Pradžia 5 val. vakare. Įžanga Iškalno 40c.; Prie Durų 50 centų.

Bus gražus ir įvairus dainų ir šokių programas. Po programo bus puikūs šokiai prie geros orchestros.

Jaunieji birutiečiai visur ir visuomet šauniai pasirodo — sužavi publiką savomis dainomis ir šokiais ir todėl netenka abejoti, kad jie tai padarys ir dabar. Taigi visi rengkimės juos pamatyti pilname gražume. Tėmykit platesnius pranešimus apie programo sudėti ir jo smulkmenas.

— RENGĖJAI.

Chicagoje

LIETUVOS LIAUDIES DIRBINIŲ PARODA CHICAGOJ

Jau kelintas mėnuo kai Amerikos spauda skelbia apie lietuvių liaudies meno parodą. Iš spaudos aprašymų tenka daryti išvadų, kad ši paroda turi nepaprastai didelio amerikiečių tarpe pasisekimo. Visuose miestuose paroda gausingai lankoma ir didesnis lankytojų nuošimtis butinai įsigija vieną kitą dalykėlį, kad papildžius savo gyvenamo namo meno dirbinių korekciją.

Kyla klausimas kuomi Lietuva taip suįdomino Amerikos visuomenę. Juk Lietuvoje nėra dirbtuvių su desėtkais tukstančių darbininkų. Nėra taip pat specialistų menininkų, kurių tikslas būtų pagaminti meno gaminius, kurie suviliotų išlepintą amerikiečio skonį.

Nėra paslaptis, kad su atsiektu Amerikoj mechaniniu progresu nesugebės konkuruoti ne tik Lietuva, bet ir Europa ir bendrai visas pasaulis, tad ir šia paroda susidomėjimas yra itin svarbus, nes tai įrodo, kad aukštos civilizacijos Amerikos visuomenė surado kaž ką kas nesugebama pagaminti ir su tobuliausios mašinos pagalba. Tas magnetas, traukiantis šio kontinento gyventojus suįdomino tolimos Lietuvos dirbiniais, nėra kas kitas, kaip tik noras susipažinti su mūsų liaudies meno ypatybėmis, kuris taip skirtingai reiškiasi ne tik atskrose rasėse, bet ir pavienėse tautų šeimose.

Lietuva vos užbaigusi didį pokarinį kurybinį atstatymo darbą ėmėsi organizuoti ir skatinti liaudį sekti bočių takais ir neužmiršti koardinalių meno linijų, kurios gyvai atvaizduoja Jos praeities istoriją, liudnesnius ir smagesnius momentus, nes gerai suprato, kad tik meno bei tradicijų pagelba išlaikyta lietuvybės linija sunkiais priespaudos šimtmečiais.

Lietuvos Vyriausybė suprato, kad jei senovėje lietuviai atsižymėdavo savo meniniškais gabumais, kurie imponuoja šių dienų modernį pasaulį, paliko taip pat rainius su įgimtais naturaliais gabumais, kurie ir toliau galės meno pagalba kelti Lietuvos vardą viršumon. Tų pastangų rezultatą šiandiena mes matome. Su tais gaminiais pasirodoma net šioje šalyje. Atskleidžiamas dar nežinomas Amerikos istorijoj lapas, liudijantis musų tautos charakterį. Parodomas tikrasai musų tautos veidas, kurio formos yra paprastos, nekomplikuotos, bet nuoširdžiai skaisčios ir švarios.

Ar galėjo kas iš musų užmiršti mamytę ar sesutę, sėdinčią už staklių, pasinėrusią geometriškuose, akį kutenančiose maloniose audinių spalvose. Iš jos primityviai sukoncentruotų staklių išeidavo raštai, kuriuose tikram lietuviui buvo suprantama tėvynės praeitis, noras atgauti nepriklausomybę, sutvarkyti būsimą gyvenimą tokiais pat ryškiais, bet tiesiais takais, kurie tuose raštuose buvo atvaizduoti. Kas neatmena kaimo meistro, kuris su paprastu peiliu be specialių mašinų iš medžio gabalo tvėrė artistinius veikalus, kurie šiandiena imponuoja įgūdusį anglą ir patraukia išlepintą amerikoną.

Stebėtina, šiame modernizmo amžiuje, kada fabrikai užverčia vietos rinką gražiais artistiniais dirbiniais, šiuo momentu Lietuva su pasididžiavimu išeina pasaulinėn rinkon su savo namie paprastu būdu pagamintais objektais ir nepaisant konkurencijos, aukštų muitų, didelių transporto išlaidų, sugeba konkuruoti ir net užkariauti simpatijų svetimoje valstybėje. Matomai, kad tuose dirbiniuose yra kas naujo, neištirto, neišstudijuoto. Girdėti, kad paskutiniais laikais anglai specialiai vyksta Letuvo liaudies meno studijuoti. Vokietijos universitetai siunčia studentus, kad vietoj ištirtų musų liaudies meno motyvus, kad ir dabar parodos metu keli Amerikos universitetai įgijo pilnas nekurių dirbinių kolekcijas, kurios parodai užsibaigus bus joms įteiktos visi tie faktoriai liudija, kad parodžius mūsų meną viešumon jis užsitarnauja užsipelnytos garbės.

Be nepaprastai turtingos gintarų įvairiose formose ir audinių kolekcijose pirmą vietą užėmė liaudies meno drožiniai, figuros, kurios atvaizduoja gyvų žmonių paveikslus, pagaminti paprastu peiliu ir anot žinovų pareiškimo yra tobulas kopijuojamo asmens vaizdas. Jei prie to pridėti, kad tą kurinį pagamino kaimo žmogus be elementarių dailės srity išmokslinimų, gausime pilną vaizdą kiek Lietuvoje ėsama gabų žmonių, kuriuos ateity tinkamai išmokslinus, susilauksime potencionalių artistinių jėgų. Visi tie dirbiniai, kurių vertė apskaičiuojama apie 40,000 dolerių pirmą kartą pasirodys ir Chicagoje š. m. sausio 12 d., šeštadieny, 2-rą val. po pietų didžiulėje vidurmiesčio krautuvėje — FAIR STORE ant State ir tęsis iki sausio 19 dienos.

Už eksponatų surengimą ir atvežimą į tolimą Šiaurės Ameką tenka dėkoti Lietuvos Vyriausybei, o taip pat Chicagos FAIR STORE direkcijai, kuri nepasigailėjo suteikti Lietuvos dirbiniams patogios ir erdvios septintame aukšte vietos.

Kiekvienas lietuvis, kuris įdomaujasi musų tautos praeitimi, kuriam rūpi Jos ateitis, jaus už malonią pareigą ir garbę atlankyti bent vieną kartą tą parodą. Įžanga visiems veltui. Lietuvi, jei nejausi pareigos ką nors nupirkti ir tuomi palaikyti Lietuvos liaudies meną, tai bent atsilankyk pažiurėti tų dirbinių, kuriuos moderninė Lietuva pagamino, kurie šiandiena imponuoja pasauliui ir apie kuriuos Tu galėsi pasakoti savo vaikams.

A. Kalvaitis,
Liet. Konsulas Chicagoj.

PROGRESS FURNITURE CO RENGIASI PAGRAŽINTI SAVO KRAUTUVĘ

Progress Furniture Co. krautuvė, kaipo didžiausia lietuvių krautuvė Bridgeporte, netik kad visuomet turi didžiausį pasirinkimą gražiausių prekių, bet šiomis dienomis rengiasi prie pagražinimo, kaip iš vidaus, taip ir iš lauko pusės, viso krautuvės namo, taip kad lankančiai visuomenei, kurios čia gana daug užeina, butų švariau ir gražiau lankytis. Tuo tikslu, Progress krautuvė tęsia didi stako sumažinimo išpardavimą, kurio čia labai daug randasi ir kaip tik bus apmažinta tų prekių, Progress krautuvė pradės jos, krautuvės vidaus dekoravimą. O kad paskubėjus eiti prie šio darbo, tai Progress krautuvė nustatė labai mažas kainas ant čia esančių visokių prekių ir kurias tikima greitai išparduoti. Reikia pastebėti, kad ši įstaiga dar netaip seniai gyvuoja, bet prekybos srityje yra gana toli pažengus, įgijus tukstančius rėmėjų, kostumerių ir kurie yra gerai patenkinti su prekių rūšim, pasirinkimu, kaina ir patarnavimu, kas gal but priklauso nuo jos vedėjo Jono Kaledinsko ir bendradarbio Jono Romano, kurie visuomet stengiasi kogeriausiai kiekvienam patarnauti.

—Rep. Z.

P-NIA M. ZOLPIENĖ GAVO NOTARO TEISES

Tai jau ant kiek man yra žinoma dvi lietuves moteris turime notarais: dainininkė Elena Bartush ir M. Zolpienė. Jos antrašas 3562 S. Halsted St. Pildo pirmas ir antras pilietiškas popieras ir atlieka kitokius įvairius reikalus. A. M-nė.

RADIO

Praeitą nedėlią muzika, dainos, įdomūs skelbimai ir įdomios kalbos vaišino Progress Furniture krautuvės radio klausytojus. Programą pildė Pirmyn choro nariai po vadovyste ponios Anelės Steponavičienės. Dainos buvo — ištraukos iš operetės "Kornavilio Varpai", kurią Pirmyn choras pastatys šį mėnesį, Sokol svetainėj.

Taipgi dainavo viešnia, Kastancija Menkeliuniutė, kuri sudainavo ištrauką iš operetės — "Ciukrinis Kareivis". Visos dainos gana vykusiai išėjo.

Adv. K. Gugs per savo rimtus ir naudingus patarimus, aš manau, įsigijo labai daug klausytojų. —Jostra.

Peoples Radio programas buvo gražus, įvairus ir įdomus.

Pasiklausius lietuviško radio programo, kuris buvo perduotas praeito antradienio vakare, iš stoties WGES., pastangom Peoples Rakandų Išdirbystės Company krautuvių, gauni upą rašyti keletą pagirtinų žodžių, nes šis programas nuo pat pradžios ir iki pabaigos buvo gražus, įdomus, įvairus ir naudingas pasiklausyti, nes jo turinys buvo naujas ir visai skirtingas nuo kitų, ypatingai nuo tų, kurie vartoja rekordus. Šis Peoples radio programas buvo išpildytas per gabiai išlavintą Dainos choro maišytą kvartetą ir kuris vadovaujamas per muziką J. Siaurį, išpildė daug naujų ir gražių dainelių. Buvo žingeidu girdėti žymią dainininkę atvykusią iš New Yorko p-lę K. Menkeliunaitę, kurios aukštai ištobulintas balsas glostė klausytojų jausmus. Dr. A. Yuška, M. D., pasakė naudingų patarimų link sveikatos. Juokdaris, Čelis Kepurė juokino klausytojus, gabiai pasakodamas visokius juokus. Prie to graži orchestros muzika ir eilė visokių svarbių ir įdomių pranešimų, lygiai buvo malonu kiekvienam išgirsti ir sužinoti. Už viską tenka geras kreditas šių programų leidėjams ir jų vedėjui nuo radio klausytojų.

—D. R-čas.

JAUNOJI BIRUTĖ RENGIA SMAGŲ VAKARĖLĮ

Sausio 20 dieną, Sandaros svetainėj yra rengiamas gražus vakarėlis. Tikietai yra platinami po 10 c. Su šiuom tikietu galima bus įeiti į vakarėlį, taipgi bus proga laimėti gražią dovaną. Dovanos yra paskirtos penkios. Išbandykite savo laimę, o tikiu, kad kuris ar kuri laimėsite šias dovanas, busite patenkintais ir drauge paremsite jaunąją gentkartę. Tikietus galima gauti Sandaroje ir pas komisijos nares, p. T. Valinskienę, p. Mikulskienę ir pas jaunuosius birutiečius. Kviečia skaitlingai atsilankyti — **Rengimo Komisija.**

KLAIDOS ATITASYMAS

Liet. Moterų Draugijos "Apšvietos" aprašyme pereito susirinkimo, įvyko nemaloni klaida. Kasos globėjos išrinkta — M. Shultz ir M. Andziulienė, o Ona Paulauskienė knygė ir maršalka. —A. Miščikaitienė.

VIEŠA PADĖKA

Jaunosios Birutės vardu dėko ju SLA. 208 Moterų kuopai ir SLA. 36 kp. už paaukavima del Kalėdų Eglaitės. SLA. 208 kp. prisiuntė 10 dol., o SLA. 36 kp. — 5 dol. Buvo parengta eglaitė penktadieny, gruod. 21 d. Sandaros svet. ir duodami užkandžiai, tai buvo vaikučių metinė šventė. Jaunoji Birutė yra dėkinga už suteikimą tokios gausios paramos.

Jaunosios Birutės sekr.
A. Miščikaitienė.

ŠEŠI MILIONAI ANALFABETŲ LENKIJOJE.

Lenkų spauda praneša, kad Lenkijoje šiuo metu yra 6 mil. analfabetų, nemokančių nei rašyti nei skaityti. Kitais žodžiais tariant, kiekvenas penktas gyventojas yra analfabetas. Ne kitaip ir pačioje sostinėje Varšušuvoje, kur analfabetų skaičius didesnis už musų laikinosios gyventojų skaičių ir siekia 200,000 arba kas šeštas gyventojas beraštis.

Lenkų spauda nurodo, kad "vaikai nelanko mokyklų todėl, kad nėra mokyklų..." O toliau taip rašo: "Ar skurdžiai aprengti, nepavalgę vaikai gali kasdien vaikščioti 5—6 arba ir 10 klm., o ypač blogų orų, šalčių ir sniego metu?"

Tas prisipažinimas, kad vaikai skurdžiai aprengti, kad nepavalgę, yra gana reikšmingas, nes iki šiol lenkai nenorėjo prisipažinti, kad savo šeimininkavimu okupuotuose kraštuose privedė prie visiško skurdo ir bado. Taip pat gera yra išgirsti tiesą apie lenkiškų mokyklų tinklą. Tik čia kyla klausimas, kodėl lenkai nenori leisti mažumoms steigti savo mokyklų? Matyt, lenkai nelinkę kovoti su analfabetizmu.

PULK. GUSTAITIS APDOVANOTAS PRANCUZŲ GARBĖS LEGIJONO ORDENU

Paryžius. — Prancuzų aviacijos ministeris, gen. Denen, lapkričio 30 d. surengė priėmimą, kuriame dalyvavo Lietuvos ministeris Paryžiuje Klimas, prancuzų ministeris Kaune Ristelhueber, Lietuvos karo attachė Paryžiuje, gen. Gerulaitis, ir Lietuvos atstovybės Paryžiuje patarėjas, dr. L. Natekvičius. Per priėmimą, atitinkamomis kalbomis pasikeitus, pulk. Gustaičiui buvo įteiktaas garbės legijono ordinas.

IR DANCIGE NACIAI VARO TERORĄ

Dancigas. — Dancige smarkiai varoma komunalinių rinkimų kompanija. Nors senatas prieš kurį laiką kreipėsi į nacionalsocialistų vadus, kviesdamas juos susilaikyti nuo teroro, vis delto, įvyksta rimtų incidentų. Pav., viena nacių grupė užpuolė socialistus, kai kuriuos iš jų apdaužė ir pagrobė socialistų rinkimų atsišaukimus. Vienas socialistas Kakendorfas buvo sunkiai sužeistas. Laisvojo miesto žandamrai, valdininkai ir kitų organų atstovai bendradarbiavę su nacionalsocialistais.

PAIEŠKOJIMAS

Paieškau gyvenimui draugės — našlės nuo 40 iki 50 m., farmerkos arba kuri turi namą ar biznį Chicagoj. Aš esu našlys, 49 metų amžiaus, vaikų neturiu. Turiu 2 namu išmokėtus; nevar toju svaigalų ir nerukau. Kuri sutiktų ant to, prašau atsiliepti.

Joe. Ezdėnas,
208 W. Main St.
Westville, Ill.

MIRĖ V. KUDIRKOS LAIŠKANEŠYS.

Gruodžio mėn. Kudirkos Naumiesty mirė žinomas knygnešys -laiškanešys Jonas Stikliorius, 88 metų amžiaus. Tai buvo ir blaivus žmogus, kuris tarnauda vo dr. V. Kudirkai. Būdamas, vietos pašte laiškanešiu, jis lengvai perduodavo V. Kudirkos korespondenciją į Prūsus, kur buvo leidžiamas "Varpas", o iš Prūsų į Lietuvą atnešdavo knygas. Per visą laiką Stikliorius iš Prūsų daug parnešė ir išplatino lietuviškų knygų bei laikraščių. Paskutiniu laiku jis buvo jau aklas ir kurčias ir gaudavo pensią. Laidotuvėse dalyvavo tūkstančiai žmonių, nes velionį visi vertino, kaip daug lietuvybei nusipelniusį pilietį.

THE NEW PARK CONSOLIDATION

The editors and publishers of Chicago's foreign language news papers were guests at the lunch eon given by Mr. Robert J. Dunham, president of the Chicago Park Districts, at the Bismarck Hotel, Thursday noon, Dec. 20.

The purpose of the meeting was to acquaint the editors with the advantages that the consolidation of the park has brought to the citizens of Chicago, the lessening of burdens to tax payers, and the added service that the new park system affords the public in the way of recreational facilities, all of which are at the disposal of the citizens in not only their own districts but in the whole city and free of any cost.

Mr. Dunham presided at the meeting and in a modest way painted for the editors a beautiful picture of our magnificant and extensive park system. He told of the financial problems, and of all the benefits that the public will derive from the consolidation. He asked that the publishers cooperate and help the Park Board and its staff.

Mayor Edward J. Kelly, who honored the publishers with his presence and who largely responsible for our marvelous parks, gave a very friendly and constructive address. The mayor told of Chicago's greatness as the city with beautiful parks and boulevards, with everything that tends to make it the finest city in the world to live in. He appealed to the editors for their support and cooperation in boosting Chicago.

John R. Palandech, Peter S. Lambros, Frank Barc, Paul F. Mueller and J. O. Backlund responded on behalf of the publishers and expressed the willingness and desire of the editors to cooperate with the Board in any movement that is of public interest and of benefit to the community.

LIUDNOJE VALANDOJE PAŠAUKITE

PULLMAN 4151 — 10734 So. Michigan Ave.
REPUBLIC 3100 — 2506 West 63rd St.

J. J. Bagdonas

KUR TAUPUMAS REIKALINGAS, MES PALAIDOJAM

už $95

* * *
Garsinkitės "SANDAROJE"
* * *

DIDIS RADIO IŠPARDAVIMAS

Kainos sumažintos nuo 30 iki 60 centų ant dolerio

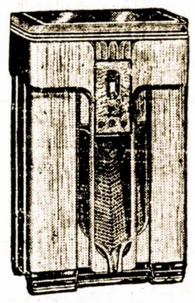

Naujos Mados Midget Radios tik po
$7.95
ir
$12.50
$75.00 vertės Radios po
$30.00
$60.00 vertės Radios po
$25.00
90. vertės Zenith Radios
$49.50
$300.00 Kombinacijos Radio su gramafonu po
$59.50
$145.00Sparton Radio po
$48.50
$75.00 vertės RCA. Victor Radios po
$37.50
$95.00 vertės Atwater Kent Radios po
$29.50

Parduodam ant lengvų išmokėjimų. Duodame didelę nuolaidą už senus radios į mainus ant naujų.

PEOPLES FURNITURE MANUFACTURING COMPANY

Krautuvėse
2536-40 W. 63rd St.
Corner Maplewood Ave.
Hemlock 8400

4179-83 Archer Ave.
Corner Richmond Street
Lafayette 3171
CHICAGO, ILL.

TEL. CALUMET 3277

J. J. Hartmanavičius
814 West 33rd St.

APDRADŽIA (Inšiurina) namus, biznius, rakandus, stiklus, automobilius ir visokį kitą turtą. Aprupina viską, kas paliečia apdraudą.

PADARO pirkimo, pardavimo, maino ir visokius kitus notarialius raštus.

PATARNAUJA prie pirkimo, pardavimo ir mainymo namų ir kitų nuosavybių.

PRIGELBSTI prie suradimo paskolų ant namų.
Trisdešimts metų patyrimo tuose reikaluose — užtikrina gerą patarnavimą.

GRABORIAI

Phone Lafayette 3572

J. Liulevicius
Graborius ir Balsamuotojas
Patarnauju Chicagoj ir apielinkės miestukuose.
Didelė graži Koplyčia pagrabams dykai.
4092 Archer Avenue, Chicago

Tel Yards 1138

Stanley P. Mažeika
LIETUVIS GRABORIUS

Automobilius galima gauti visokiems reikalams.
3319 So. Lituanica Ave.
Buv. Auburn Ave., Chicago.

ADVOKATAI

JOSEPH J GRISH
Lietuvis Advokatas
4631 So. Ashland Ave.
Tel. Boulevard 2800
Rez. 6515 So. Rockwell St.
Rel. Republic 9723

OLIS ir VASALLE
ADVOKATAI
134 No. La Salle St., Suite 1308.
Chicago, Illinois.
Vakarais tik Subatomis
3252 So. Halsted Street
Tel. Calumet 6045.

LIETUVIAI GYDYTOJAI
(Amerikos Liet. Daktarų Draugijos Nariai)

Tel. Republic 2266—Hemlock 2010
Dr. K. Drangelis
DENTISTAS
2403 West 63rd Street
Kampas 63rd ir Western Ave.

Phone Canal 6122
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2201 West 22nd Street
(Cor. Leavitt St.)
Val.: nuo 1 iki 3 ir nuo 7 iki 8 v. v.
Ned. ir Seredoms pagal sutartį.
Rez.: 6628 So. Richmond St.
Tel. Republic 7868.

Dr. P. Z. Zalatoris
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofiso valandos:
10:30 iki 12 val. rytais
1 iki 3 val. po pietų
6 iki 9 val. vakarais.
Sekmadieniais: 9 iki 12 val. rytais
Ofisas:
1821 So. Halsted Street
Telefonas Canal 0257
Rezidencija:
6600 So. Artesian Avenue
Telefonas Prospect 6659

DR. STRIKOL'IS
GYDYTOJAS ir CHIRURGAS
Ofisas: 4645 So. Ashland Avenue
Ofiso valandos:
Nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 val. vak.
Nedėliomis pagal sutartį.
Ofiso Tel: Boulevard 7820
Namų Tel: Prospect 1930

Phone Victory 2514
Dr. A. J. Zimontas
Seniausias Lietuvis
DENTISTAS
3252 South Halsted Street

Phone Grovehill 1595
Ofiso Valandos:
Nuo 9 iki 11 ryto; nuo 2 iki 4 p. p. ir nuo 7 iki 9 val. vakare.
DR. A. L. YUŠKA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2422 West Marquette Road
Cor. 67th St. ir Artesian Ave.
CHICAGO, ILL.
Šeštadieny ir Trečiadieny po piet pagal sutarima.

Phone Boulevard 7042
DR. C. Z. VEZEL'IS
DENTISTAS
4645 So. Ashland Ave.
arti 47th Street
Valandos nuo 9 iki 8 vakare
Seredoj pagal sutartį.

LIETUVIAI GYDYTOJAI

A. K. Rutkauskas, M. D.
4442 South Western Avenue
Tel. Lafayette 4146

Dr. Karl Nurkat
Gydomos Akių Ligos.
Akiniai pritaikomi atsakančiai.
Valandos nuo 7 iki 8 vakare,
Išskiriant Antradienį ir Sekmadienį.
2201 W. 22nd St.---Cermak Rd.
Telefonas Canal 6122.

Ofiso Tel. Boulevard 5913
Rez. Tel. Victory 2343
Dr. Bertash
756 W. 35th Street
Cor. of 35th and Halsted Sts.
Ofiso valandos nuo 1-3; 6:30-8:30
Nedėldieniais pagal sutartį.